

a Duna partján található, Békásmegyertől D-re. A telek közvetlen környezetében, a Királyok útja nyomvonalában korábban Schreiber Rózsa európai jelentőségű bronzkori temetőt tárt fel, illetve számolni lehetett a római kori limesút egy szakaszának, esetleg őrtoronyának az előkerülésével.

A terület közművekkel erősen bolygatott volt, ma is élő elektromos kábelek miatt csak 2 felületen dolgozhattuk, amelyek kb. 27×3, illetve 10×4 méteresek voltak. A felületekben azonos rétegsorok mutatkoztak.

Dunai eredetű kavics, sóder nem került elő egyik felületrészben sem, áradásos nyomokat sem észleltünk.

A fenti rétegsorokban – néhány őskori töredéket leszámítva – régészeti jelenség, objektum nem volt, csak egy sekély, bizonytalan korú beásást regisztráltunk SE(2) rétegbe beásva (valószínűleg újkori).

A helyszínen vizsgálódó Mindszenty Andrea geológussal közösen arra a következtetésre jutottunk, hogy területünk szigetszerű képződmény lehetett a korábbi évezredekben, amelynek központi részét találtuk meg. Erre utalhat a vastagodó és vékonyodó fekete, zsíros réteg SE(7)=(8) az altalaj felett. A szórványos őskori anyag jelenléte a temető közelségével magyarázható. Római kori beépítettség, használat nyomai nem voltak megfigyelhetők.

A területen zajló építkezés során a felújítás alatt lévő szállodaépület alapját több ponton átfúrták, csatornavezetés céljából. Egy ilyen fúrásból római kori, faragott mészkő fríztöredék került ki, amely az épület egykori alapbetonozásakor kerülhetett ide. Származási helye ismeretlen, több darab nem került elő.

T. LÁNG ORSOLYA

## 87. Budapest, III. Raktár utca 1.

### Ró

A telken (hrsz.: 18439) álló Alternatív Közgazdasági Gimnázium kiemelkedő fontosságú, régészetileg védett területen fekszik, a 2–3. századi aquincumi legiotábor közvetlen északi szomszédságában, közel a canabeaban feltárt gazdag, díszes lakóházakhoz. A telken kismérvű régészeti feltárás folyt 1954-ben Szilágyi János és munkatársai vezetésével, amelynek során föld-fa konstrukciójú objektumra utalnak, feltehetőleg katonai létesítményhez tartozhattak. Egy vizesárok metszete került elő a Folyamőr–Búvár utca térségében, amely a korai katonai táborhoz köthető. A tábor megszüntetése a 2. század elején következhetett be, mikor annak helyére díszes épületeket emeltek.

A viszonylag jól ismert aquincumi 2–3. századi legiotábort megelőző korai katonai táborokra vonatkozó ismeretek meglehetősen hiányosak. Ezért nemcsak az aquincumi topográfia, hanem Pannonia korai történetének kutatása számára is fontos az itt található régészeti jelenségek feltárása és értelmezése.

A gimnázium a meglévő épületét új szárnyal és aulával bővítette, amelyek 3–4 m mély ásott cölöpal-

pozása a régészeti rétegeket is érintette. A feltárás az ásott cölöpök helyének kutatására szorítkozott, vagyis a megsemmisülésnek kitett helyek dokumentálását végeztük; a statikus tervezői előírást követve a mindenkori kivitelezési ütem megszabta helyi és időbeli keretek között dolgoztunk.

Bár az eredmények így nem adnak összefüggő, teljes alaprajzot, de mégis áttekintést nyerhettünk a beépített terület egészére, ami segítheti a környéken korábban feltárt jelenségek értelmezését is.

### A főbb topográfiai eredmények

A terület nyugati részén, a Szentendrei út mentén felépülő szárny alatt a legalsó rétegekben két építési periódust lehetett megfigyelni. Mindkettőben agyagtéglából építkeztek, majd a lebontott épületeket elplanírozták. Az általunk kutatott terület északi végében kétperiódusú paliszádfal mutatkozott. A két építkezés között több ponton is árvízre utaló homokrétet dokumentáltunk. Az épületek elplanírozása fölött vastag római kori feltöltés mutatkozott, amelyen kőfal, terrazzopadló és kisebb kemencék, tüzelőhelyek maradványait lehetett észlelni. A legkésőbbi periódust a 18–19. században létesült temető sírjai semmisítették meg.

Ugyanezen épületszárny keleti felében, az iskola korábbi tornatermében lekövezés – esetleg útrétegek – részleteit, továbbá az említett agyagtéglás periódus planírozását, majd vastag római kori feltöltést figyelhetünk meg. A legkésőbbi római időszakhoz volt sorolható egy sírkerthez tartozó sarokpillér.

Az iskola jelenlegi udvarának területén, az eddigiektől délre, illetve keletre, az új aula területén kirabolt római téglasírokat és egy kövekből összeállított sírt lehetett megfigyelni. Itt épített síremlékekhez tartozó faragványokat (oszloptörzs darabja) és egy feliratos sztélé töredékét találtuk, másodlagos felhasználásban. A sírok kirablása és az általában megfigyelhető bolygatás valószínűleg az újkori temető létesítése, illetve azt követően az iskola 19. század végi építése során történt.

A terület beépítésére a Kr. u. 1. század második felében került sor. Ebben az időben egy segédcsapat táborra állhatott itt, amelyet polgári település – auxiliáris vicus – vett körül. Pillanatnyilag nem dönthető el egyértelműen, hogy az agyagtéglás építmény a castellumhoz vagy a vicushoz tartozott-e.

A Kr. u. 2. század elején – feltehetőleg a helytartói székhely idehelyezésekor – megszüntették a korai tábor és vicusát. A 2–3. századi legiotábor felépülése után ez a terület csak gyéren lehetett beépítve, tekintettel a tábor közelségére dél felől, és a helytartóság létesítésével a canabae északi sávjában felépült fényűző lakóházakra észak felől. Ehhez a hosszabb időszakhoz köthető néhány kőfal, terrazzopadló-maradvány és kemence, amelyek részletesebb időrendi besorolása a leletanyag feldolgozása során lesz lehetséges.



A Kr. u. 4. század első felében a késő római erőd megépítésével ezen a területen temető létesült, ahol a síroknál korábbi síremlékek darabjait is felhasználták.

NÉMETH MARGIT

88. Budapest, III. Rádl-árok utca 1.

Ró, Kö

2003. június 23–27. között szondázást végeztünk a telken (hrsz.: 18634/4) egy már fönnálló tornacsarnok kibővítését megelőzően, annak tervezett K-i falának vonalában. A környék rétegtani viszonyainak előzetes ismerete ugyanis elképzelhetővé tette, hogy a vidék történeti időkben nedvesebb éghajlatú területének esetleg egy olyan kiemelkedése található a telken, amely régészeti emlékeket rejt.

Egy 15 m hosszú ÉK–DNy irányú, 1,3 m széles kutatóárkot húztunk.

Régészeti réteget a sárgásszürke agyagos altalajig nem találtunk. Az altalajt a szondában a felszíntől számított 1,5 m-es mélységben értük el. E fölött különböző vaskiválást jelentős mennyiségben tartalmazó barna humuszos rétegek következtek. A letermelt humuszos rétegek alatt, átlagosan a talajszinttől számított 0,7–0,8 m mélységben már újkori salakos törmelék-reteget találtunk. A felső salakos réteg számos újkori és jó néhány középkori kerámiadarabot tartalmazott, amelyek feltételezhetően a környék valamelyik lelőhelyéről a salakkal és építési törmelékkel együtt kerültek ide.

A szondák geológiai jelenségeinek elemzése azt mutatja, hogy a terület meglehetősen vízjárta volt a történeti időkben. Az előkerült római leletek a környéken további római lelőhelyek létezésére utalnak.

LASSÁNYI GÁBOR

89. Budapest, III. San Marco utca 6–8. –

Szomolnok utca 18.

Ø

A saroktelek területén építkezést megelőző feltárást folytattunk. A telek az aquincumi katonaváros területén helyezkedik el. A létesítendő épület alapozásának alja 101,6 mBf (-3,40), amellyel nem érintenek, és nem bolygatnak meg régészeti objektumokat. A telek területén nyitott É–D-i és K–Ny-i irányú árkokat az alapozási síkig volt csak lehetőségünk lemélyíteni, amelyekből régészeti objektum vagy lelet nem került elő. A területen egyedül a meszes, vörös téglás-köves és salakos újkori feltöltés jelentkezett.

KIRCHHOF ANITA

90. Budapest, III. Szentendrei út 101–115.

Ró

Hrsz.: 19332/2, 19343/6, 19359/3, 19395

Április 22.–június 18. és szeptember 29.–október 18. kö-

zött végeztünk áruházzal kapcsolatos szondázó jellegű feltárást.

A fővárosi fejlesztési terveknek megfelelően került sor az Auchan áruházzal építkezéséhez kapcsolódóan a Szentendrei út és a Záhony utca szélesítésére. 2003. április 22. és június 16. között több helyszínen végeztünk próbafeltárást. A korábbi kutatások alapján a legígéretesebb a Záhony utca Szentendrei úthoz közel eső szakaszának, valamint a Szentendrei út mentén a vízvezeték nyomvonalát is érintő terület feltárása volt. (Az engedélyben szereplő aluljáró és a Jégtörő utcai munkálatok a következő évre tolódtak.)

Ennek megfelelően a Szentendrei út és Záhony utca találkozásánál nyitottuk első, 24×5 m-es K–Ny-i irányú kutatóárkunkat (A szonda). A kutatóárkokban előkerült Nagy Lajosnak az 1930-as években nyitott kutatóárkának betöltése. A szonda Ny-i részében feltártuk Aquincum polgárvárosát a Flórián-téri legiotáborral összekötő, köves, sóderes római főútvonal 5 periódusát. A megmaradt, datálható rétegek elsősorban a Kr. u. 2–3. századra utalhatók, a felső rétegeket a későbbi bolygatás elpusztította. A szonda K-i felében legalább négy jelentősebb fázishoz köthető épületmaradványokat találtunk, melyek az utat K-en szegélyezték. A legalsó cölöpszervezetes építményt (építményeket?) később kőalapozású falak követték, amelyek használati periódusa az érme alapján még a Severus-korban is követhető volt. Az épületmaradványok között található vastag paticsos planírozási réteg, valószínűleg a városon kívül működő fazekasműhelyhez köthető. E fölött nyomokban későbbi periódus nyomait is megfigyeltük, amelyet azonban a későbbi bolygatások elpusztítottak. E legmagasabb réteg É–D-i irányú falmaradványához északon csatlakozó K–Ny-i falszakaszt megfigyeltük és dokumentáltuk az útépités alkalmával. Az útépités egyébként a római kori szintek felett maradt, azokat nem bolygatta.

További kutatóárkokat nyitottunk a Záhony utca D-i frontján, ahol az Aquincumi Múzeum épületének vonalában, egy kisebb 4×2,5 m-es K–Ny-i irányú árokban (B szonda) nagy mélységben római falalapozás K–Ny-i maradványait észleltük. A Záhony utca Ny-i felében, három további kutatóárkot (I–III. próbaszonda) nyitottunk, de itt a gázgyári salak már 3–5 m vastagságban húzódott, és alatta már csak a sárga, kőzetlisztes agyagos altalajt figyelhettük meg.

Munkatárs: Lassányi Gábor régész.

A Szentendrei út, Záhony utca kereszteződésében az északi részen, az útpályák közötti füves sávot mintegy 3 m szélességben, 40 m hosszúságban és 1 m mélységben ismét kibontottuk, miután az útszélesítés érintette ezt a szakaszt. Az útszélesítés során a pillérek sávját szegélyező, de magasabban álló mészkőkiválások áthelyezésére is sor került a fotogrammetriai dokumentálást követően. Az áthelyezés műemléki tervét H. Vladár Ágnes és Harsányi István készítették, a két konglomerátumot az Aquincumi Múzeum előtt, eredeti helyzetükben állítottuk ki.

Munkatárs: Havas Zoltán régészhallgató.